

ILLÉS GÁBOR

ELTE ÁJK, ELKH TK

Plebisciter képviselet

Az elmúlt években érdemi elméleti erőfeszítések történetek a populizmus és a politikai képviselet irodalmainak összekapcsolására, a klasszikus pártdemokráciát felváltó képviseleti forma leírására (Caramani 2017; Urbinati 2019; Ostiguy, Panizza és Moffitt 2021; Casullo 2021). Az előadás ezen eredmények felhasználásával, de a túlterhelt populizmusfogalomtól elszakadva, a plebisciter képviselet fogalmával kísérel meg leírni a politikai képviselet pártdemokráciát felváltó formáját. Bár a hazai politikatudomány rezsimelemzéseiben visszatérően szerepel a plebisciter képviselet fogalma (Körösényi, Illés és Gyulai 2020; Körösényi, Gyulai és Illés 2022), annak összekapcsolása a kortárs képviselet-elméleti diskurzussal eddig még csak részlegesen történt meg. Az előadásban Max Weberre támaszkodva a modern képviseleti kormányzat egyik lehetséges formájaként kísérel meg leírni a plebisciter képviseletet, tágabb történeti horizontot adva a jelenségnek, mint a kortárs populizmusirodalom döntő része. Az előadás központi állítása, hogy – szemben a populista képviselet-irodalmak konstrukcióival – a plebisciter képviseletnek ideáltipikusan elkülöníthető egy demokratikusabb és egy autoriterebb variánsa (Körösényi 2007), a modern képviseleti kormányzat vegyes, demokratikus és autoriter elemeket ötvöző természetének (Manin 1997; Pitkin 2004; Brito Vieira és Runciman 2008; Landemore 2020) megfelelően. A kettőben eltérőek, egyebek mellett, a vezető-követő interakciók dinamikái, a választások funkciója, a választásokon kívüli népi kontroll lehetőségei, a politikai pluralizmushoz, intézményekhez és a többségi elvhez való viszony, illetve a kormányzat és a szuverenitás kapcsolata. Mindebből következően pedig eltérő módon konkretizálódnak a politikai képviselet hagyományos fogalmai (felhatalmazás, elszámoltatás, részponzivitás, szubsztantív és szimbolikus képviselet) is. Az előadás a két ideáltípus felsorolt aspektusok mentén való szembeállításával járul hozzá a pártdemokrácia utáni képviseleti formák megértéséhez.